

KYYTI-LUKUHAASTE

LUE 12 KIRJAA VUODEN AIKANA.

Eläin elää, ihminen ihmettelee

Voiko eläintä kertoa? Kysymys saattaa kuulostaa hassulta, ovathan eläimet olleet merkittävä osa kaunokirjallisuutta kautta maailmanhistorian. Ikiaikaisista myyteistä ja antiikin faabeleista kulkee pitkä jatkumo Herman Melvillen *Moby Dickiin* ja Pajtim Statovcin *Kissani Jugoslaviaan*. Filosofi Elisa Aaltolan vetämän Voiko-hankkeen esittämä kysymys on kuitenkin syvempi kuin äkkiseltään ajattelisi. Onko esimerkiksi Babarin, Nalle Puhin tai Narnian Aslanin tapaisilla puhuvilla eläimillä lopulta juurikaan tekemistä oikeiden elefanttien, karhujen tai leijonien kanssa?

Tällaisten satuhahmojen ulkomuoto on eläimen, mutta käytös ehdottomasti ihmisen. Vaikka vertauskuvallisuus saattaa auttaa lapsia käsittelemään vaikeita asioita, se voi myös heikentää ymmärrystä todellisista eläimistä. Jänikset eivät yleensä syö porkkanaa, hyeenat eivät naura ilkeyttään, eikä akvaarion vankeudessa uiskenteleva delfiini hymyile onnellisen veikeästi.

Tieteen- ja taiteentekijöitä yhdistävän Voiko-työryhmän perimmäinen tarkoitus onkin kartoittaa, miten eläimistä olisi mahdollista kertoa enemmän niiden omilla ehdoilla. Eräs yksinkertainen tapa on tiedon lisääminen: tutkija Mariia Niskavaara on toivonut, että eläimistä kirjoittavat kirjailijat unohtaisivat kliseet ja perehtyisivät enemmän biologiaan. Vaikka emme voi tarkalleen tietää mitä eläin kokee tai ajattelee, tieteellinen tieto antaa meille pelkkää arkikokemusta paremmat avaimet toislajisten ymmärtämiseen.

Edustavana esimerkkinä Niskavaara käyttää yhdysvaltalaiskirjailija Cormac McCarthyn *Raja-lännentrilogiaa*, jossa hevosia ja susia kuvataan erityisen monipuolisesti. Eläimet eläiminä ottava McCarthy onnistuu myös laajentamaan näkökulmaa toiseen suuntaan. Tiineenä olevaa naarassutta auttavan Billy Parhamin tarinaa romaanissa *Matka toiseen maailmaan* ei nimittäin voi täysin ymmärtää, ellei suostu näkemään tätä ihmisen lisäksi yhtenä eläimistä.

Niko Kirjavalu, Kotkan kaupunginkirjasto

LISÄÄ VINKKEJÄ TOUKOKUUN HAASTEESEEN

Kirja eläimistä

John King: Teurastamosta nousee rukous
Aino Kallas: Sudenmorsian
Helena Telkänranta: Eläin ja ihminen*
Günter Grass: Kampela
Johanna Sinisalo: Enkelten verta
Dean Nicholson: Nalan maailma*
Eero Ojanen: Sankarikoiria ja sotahevosiä*
Noëlle Revaz: Eläintenkö ehdoilla?
Garth Stein: Tiellä pysymisen taito
Mia Takula: Susien mailla*
Karin Joy Fowler: Olimme ihan suunniltamme
Aura Koivisto: Mies ja merilehmä*
Maria Peura: Kantajat
Paavo Hellstedt ja Juha Laaksonen: Orava*

Vaihtoehto: Kirja kasveista

Peter Wohlleben: Puiden salattu elämä*
Katariina Vuori: Kasvun paikka
Johanna Vireaho: Kukkaistarinoita*
Anniina Ljokkoi ja Liisa Kaski: Perinnevegeä*
Olli Sinivaara: Puut
Teija Alanko: Malva ja mulperi*
Margaret Atwood: Herran tarhurit
Laura Gustafsson: Korpisoturi
Ari-Pekka Huhta: Opas perinnemaisemiin*
Veikko Huovinen: Puukansan tarina
Richard Powers: Ikipuut
Marja Vihervaara ja Alekski Hupli: Lääkekannabis*
Paavo Haavikko: Puut, kaikki heidän vihreytensä

*-merkityt ovat tietokirjoja.

Lukuhaasteen saat kirjastosta tai Kyyti-Finnasta.